Downloaded via the EU tax law app / web

@import url(./../../../../css/generic.css); EUR-Lex - 61982J0199 - SV
Avis juridique important

|

61982J0199

Domstolens dom den 9 november 1983. - Amministrazione delle finanze dello Stato mot SpA San Giorgio. - Begäran om förhandsavgörande: Tribunale civile e penale di Trento - Italien. - Återkrav av belopp som inbetalats utan grund - Övervältring på varupriser av avgifter som uppburits i strid med gemenskapsrätten. - Mål 199/82.

Rättsfallssamling 1983 s. 03595
Spansk specialutgåva s. 00963
Svensk specialutgåva s. 00389
Finsk specialutgåva s. 00373

Sammanfattning
Parter
Föremål för talan
Domskäl
Beslut om rättegångskostnader
Domslut

Nyckelord

1. Begäran om förhandsavgörande - anhängiggörande vid domstolen - rättighet som står öppen för alla nationella domstolar - skede av det nationella förfarandet - arten av det avgörande som skall beslutas av den nationella domstolen - saknar betydelse

(artikel 177 andra stycket i EEG-fördraget)

2. Gemenskapsrätten - direkt effekt - nationella avgifter som är oförenliga med gemenskapsrätten - återbetalning - närmare bestämmelser - tillämpning av den nationella lagstiftningen - begränsningar

3. Gemenskapsrätten - direkt effekt - nationella avgifter som är oförenliga med gemenskapsrätten - återbetalning - närmare bestämmelser - tillämpning av den nationella lagstiftningen - villkor - beaktande av avgiftens eventuella övervältring - tillåtlighet

4. Gemenskapsrätten - direkt effekt - nationella avgifter som är oförenliga med gemenskapsrätten - återbetalning - närmare bestämmelser - tillämpning av den nationella lagstiftningen - villkor - krav på bevis för att den avgiftsskyldige inte har övervältrat avgiften - otillåtlighet - kriterier

Sammanfattning

1. Rätten till anhängiggörande vid EG-domstolen enligt artikel 177 tillkommer alla domstolar i medlemsstaterna, oavsett i vilket skede det vid en sådan domstol anhängiga målet befinner sig och oavsett arten av det avgörande som den domstolen skall besluta.

2. Rätten till återbetalning av avgifter som en medlemsstat tagit ut i strid med gemenskapsrättsliga regler är en följd av och ett komplement till de rättigheter som tillerkänts enskilda i de gemenskapsbestämmelser som förbjuder avgifter med motsvarande verkan som tullar eller, alltefter omständigheterna, en diskriminerande tillämpning av nationella avgifter. Det är visserligen riktigt att återbetalning endast kan ske inom ramen för de materiella och formella villkor som fastställts i de olika nationella lagstiftningarna på detta område. Dessa villkor får dock inte vara mindre förmånliga än de villkor som avser liknande ersättningsanspråk av intern karaktär och inte heller utformas så, att det blir praktiskt taget omöjligt att utöva de rättigheter som följer av gemenskapens rättsordning.

3. Gemenskapsrätten utgör inget hinder för att man enligt ett nationellt rättssystem vägrar återbetalning av felaktigt uppburna avgifter, om detta skulle innebära ett oberättigat berikande av rättsinnehavarna. Det finns alltså från gemenskapsrättslig synpunkt inget som hindrar att de nationella domstolarna enligt sin nationella rättsordning tar hänsyn till det faktum att de felaktigt uppburna avgifterna har kunnat inräknas i varupriserna och därmed kunnat övervältras på köparna. Det kan därför inte betraktas som stridande mot gemenskapsrätten att nationella lagbestämmelser i princip utesluter återbetalning av skatter och avgifter som uppburits i strid med gemenskapsrätten, när det fastställs att den person som var förpliktad att betala dessa pålagor faktiskt har övervältrat dem på andra personer.

4. Alla bevisregler som gör det praktiskt taget omöjligt eller orimligt svårt att erhålla återbetalning av avgifter som har uppburits i strid med gemenskapsrätten är oförenliga med denna, även om återbetalningen av en betydande del av eller till och med samtliga nationella skatter och avgifter som uppburits i strid med nationell lagstiftning är underkastade samma restriktiva villkor.

Så är särskilt fallet med presumtioner eller bevisregler som syftar till att på den avgiftspliktige lägga bördan att bevisa att de avgifter som felaktigt inbetalats inte övervältrats på andra personer, eller med särskilda begränsningar beträffande formerna för de bevis som får läggas fram, såsom uteslutande av alla bevismedel utom skriftligt bevis. När det fastslagits att avgiftsupp-

börden är oförenlig med gemenskapsrätten, skall domstolen ha frihet att avgöra om avgiftsbördan helt eller delvis har övervältrats på andra personer.

Parter

I mål 199/82

har Presidente istruttore vid Tribunale di Trento (Italien) till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i det mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

Amministrazione delle finanze dello Stato (finansministeriet)

och

SpA San Giorgio, mejeri i Locate Triulzi med säte i Milano.

Föremål för talan

Begäran avser fastställande av EEG-fördragets principer angående återbetalning av nationella avgifter som tagits ut i strid med gemenskapsrätten samt räckvidden av rådets förordning nr 1430/79 av den 2 juli 1979 om återbetalning eller eftergift av import- eller exporttullar, med hänsyn till nationella lagbestämmelser om vissa villkor för återbetalning av felaktigt uppburna avgifter för hygienkontroller.

Domskäl

1 Genom beslut av den 23 juli 1982, som inkom till domstolen den 5 augusti 1982, har Presidente istruttore (ordföranden såsom ensamdomare) vid Tribunale di Trento, i enlighet med artikel 177 i EEG-fördraget ställt tolkningsfrågor angående dels fastställande av EEG-fördragets principer om återbetalning av avgifter som uppburits i strid med gemenskapsrätten, dels tolkningen av rådets förordning nr 1430/79 av den 2 juli 1979 om återbetalning eller eftergift av import- eller exporttullar (EGT L 175, s. 1, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå).

2 Det framgår av handlingarna i målet att bolaget San Giorgio, som är sökande i målet vid den nationella domstolen, under perioden 1974-1977 hade att erlägga avgifter för hygienkontroller vid import av mjölkprodukter från EEG:s medlemsstater, vilka avgifter uppburits i strid med gemenskapsrätten.

3 Sedan San Giorgio vid Tribunale di Trento väckt talan om återbetalning av de ifrågavarande beloppen, ålade ordföranden vid den domstolen genom ett utslag inom ramen för ett förfarande för betalningsföreläggande finansministeriet att till San Giorgio återbetala ett belopp på 65 160 585 lire samt förordnade att utslaget fick verkställas utan hinder av att det inte ägde laga kraft.

4 Finansministeriet ansökte om återvinning mot utslaget av domstolens ordförande och hemställde om inhibition av verkställigheten av utslaget. Till stöd för denna hemställan åberopade finansministeriet artikel 10 i dekretlag nr 430 av den 10 juli 1982 om bestämmelser angående produktionsskatt, omsättning av oljeprodukter, direkta skatter, mervärdesskatt och därtill hörande påföljder (GURI nr 190 av den 13.7.1982). I den artikeln föreskrivs följande:

"En person som felaktigt betalat importtullar, produktionsskatt, konsumtionsskatt eller statliga avgifter, även före dagen för detta dekrets ikraftträdande, har inte rätt till återbetalning av de erlagda beloppen - utom när faktiska fel föreligger - när pålagan på något sätt har övervältrats på andra personer.

Pålagan skall anses ha övervältrats varje gång de varor för vilka betalning erlagts har överlåtits, även efter beredning, förädling, montering, hopsättning eller anpassning, om inte motsatsen styrks med skriftligt bevis ..."

5 San Giorgio har ifrågasatt dessa bestämmelsers förenlighet med principerna i gemenskapens rättsordning och ordföranden vid domstolen har, mot bakgrund av invändningens "allvarliga karaktär" och dess betydelse för ställningstagandet till hemställan om inhibition av verkställigheten, anmodat domstolen att svara på följande frågor:

1. Det hemställs att domstolen för att klarlägga och i förekommande fall komplettera sin rättspraxis såsom denna särskilt framgår av domarna av den 27 mars 1980 i målet 61/79 finansministeriet mot Denkavit, av den 10 juli 1980 i målet 811/79 finansministeriet mot Ariete och av den 10 juli 1980 i målet 826/79 finansministeriet mot MIRECO, klargör följande:

a) Skall en nationell lag betraktas som diskriminerande och stridande mot principerna för gemenskapens rättsordning, om den (som ett undantag från de allmänna reglerna om condictio indebiti) gör återbetalning av vissa avgifter (bl.a. särskilt avgifter för hygienkontroller), som uppburits i strid med gemenskapsrättens föreskrifter såsom avgifter med motsvarande verkan som en tull, beroende av bevis för att dessa avgifter inte övervältrats på andra personer, men inte underkastar återbetalningen av alla andra felaktigt uppburna skatter och avgifter samma villkor? Har det någon betydelse att de avgifter som åsyftas i nämnda regel i praktiken har uppburits felaktigt endast därför att de strider mot en gemenskapsrättslig regel?

b) Innebär kravet på negativt skriftligt bevis, som enligt ovannämnda nationella lag utgör det enda villkoret för återbetalning av de felaktigt uppburna avgifterna, att det "blir praktiskt taget omöjligt att hävda de rättigheter som de nationella domstolarna skall skydda"?

2. Infördes, utan några förbehåll för övervältring av avgifter på andra personer, för första gången gemenskapsbestämmelser som reglerar återbetalning av felaktigt uppburna avgifter från och med den 1 juli 1980, som var dagen för ikraftträdandet av rådets förordning nr 1430/79 av den 2 juli 1979 om återbetalning eller eftergift av import- eller exporttullar, vilken förordning ordagrant (enligt artikel 1.2) avser tullar och avgifter med motsvarande verkan? Skall detta system ha företräde framför alla andra äldre eller nyare nationella lagar?

6 Det skall anmärkas att dekretlag nr 430, som gällde vid den tidpunkt då domstolens ordförande beslöt att föra frågorna vidare till EG-domstolen, inte har omvandlats till lag; bestämmelser som i sak är desamma som bestämmelserna i artikel 10 i nämnda dekretlag har dock senare upptagits i artikel 19 i dekretlag nr 688 av den 30 september 1982 om brådskande åtgärder i fråga om skatteinkomster, vilken dekretlag omvandlades till lag genom lag nr 873 av den 27 november 1982 (GURI nr 270 av den 30.9.1982 och nr 328 av den 29.11.1982). Den bestämmelsen har följande lydelse:

"Varje person som felaktigt betalat importtullar, produktionsskatt, konsumtionsskatt eller statliga avgifter, även före dagen för detta dekrets ikraftträdande, har rätt till återbetalning av de erlagda beloppen om han skriftligen bevisar att pålagan inte på något sätt har övervältrats på andra personer, utom när faktiska fel föreligger.

Det skriftliga bevis som avses i föregående stycke skall läggas fram även när de varor för vilka betalning har erlagts har överlåtits efter beredning, förädling, montering, hopsättning eller anpassning ..."

Upptagande till sakprövning

7 Den italienska regeringen har bestritt att de frågor som ordföranden vid domstolen ställt till EG-domstolen i förfarandets inledningsskede kan tas upp till sakprövning. Regeringen har gjort gällande att en begäran om förhandsavgörande inte kan tillåtas inom ramen för ett förfarande för betalningsföreläggande, eftersom den nationella domstolen när den skall döma i saken i den

mening som avses i artikel 177 andra stycket är behörig i sin kollegiala sammansättning men inte med ordföranden som ensamdomare.

8 Domstolen hänvisar i denna fråga till sin fasta rättspraxis enligt vilken rätten till anhängiggörande enligt artikel 177 tillkommer alla domstolar i medlemsstaterna, oavsett i vilket skede det vid en sådan domstol anhängiga målet befinner sig och oavsett arten av det avgörande som den domstolen skall besluta (se angående detta särskilt domarna av den 14.12.1971, Politi, 43/71, Rec. s. 1039, av den 21.2.1974, Birra Dreher, 162/73, Rec. s. 201 och av den 28.6.1978, Simmenthal, 70/77, Rec. s. 1453).

9 Det kan således fastställas att såväl ordförandens utslag i målet om betalningsföreläggande som ett förordnande om inhibition av verkställigheten efter finansministeriets ansökan om återvinning faller inom ramen för de rättsakter som avses i artikel 177 andra stycket i fördraget.

10 Den inledande invändningen från den italienska regeringen saknar således grund.

Den första frågan

11 Den första frågan går huvudsakligen ut på om en medlemsstat kan göra återbetalningen av nationella avgifter, som uppburits i strid med föreskrifterna i gemenskapsrätten, beroende av bevis för att dessa avgifter inte har övervältrats på andra personer,

- om återbetalningen är underkastad bevisregler som gör det praktiskt taget omöjligt att utöva rättigheter som de nationella domstolarna är skyldiga att skydda och

- om återbetalningen av alla andra felaktigt uppburna skatter eller avgifter av nationell karaktär inte är underkastad samma restriktiva villkor.

12 Det skall i detta hänseende först och främst anmärkas att rätten till återbetalning av avgifter som en medlemsstat tagit ut i strid med gemenskapsrättsliga regler är en följd av och ett komplement till de rättigheter som tillerkänts enskilda i de gemenskapsbestämmelser som förbjuder avgifter med motsvarande verkan som tullar eller, alltefter omständigheterna, en diskriminerande tilllämpning av nationella avgifter. Det är visserligen riktigt att återbetalning endast kan ske inom ramen för de materiella och formella villkor som fastställts i de olika nationella lagstiftningarna på detta område. Dessa villkor får dock inte, vilket framgår av domstolens fasta rättspraxis, vara mindre förmånliga än de villkor som avser liknande ersättningsanspråk av intern karaktär och inte heller utformas så, att det blir praktiskt taget omöjligt att utöva de rättigheter som följer av gemenskapens rättsordning (se angående detta följande domar från domstolen: 16.12.1976, Rewe och Comet, 33 och 45/76, Rec. s. 1989 och 2043; 27.2.1980, Hans Just mot ministeriet for skatter og afgifter, 68/79, Rec. s. 501; 27.3.1980, Denkavit italiana, 61/79, Rec, s. 1205; 10.7.1980, Ariete och MIRECO, 811 och 826/79, Rec. s. 2545 och 2559; den hänskjutande domstolen har hänvisat till de tre sistnämnda avgörandena).

13 Som domstolen har fastställt i sin tidigare rättspraxis, särskilt i den redan tidigare nämnda domen av den 27 februari 1980 (Hans Just), utgör gemenskapsrätten dock inget hinder för att man enligt ett nationellt rättssystem vägrar återbetalning av felaktigt uppburna avgifter, om detta skulle innebära ett oberättigat berikande av rättsinnehavarna. Det finns alltså från gemenskapsrättslig synpunkt inget som hindrar att de nationella domstolarna enligt sin nationella rättsordning tar hänsyn till det faktum att de felaktigt uppburna avgifterna har kunnat inräknas i varupriserna och därmed kunnat övervältras på köparna. Det kan därför inte betraktas som stridande mot gemenskapsrätten att nationella lagbestämmelser i princip utesluter återbetalning av skatter och avgifter som uppburits i strid med gemenskapsrätten, när det fastställs att den person som var förpliktad att betala dessa pålagor faktiskt har övervältrat dem på andra personer.

14 Däremot är alla bevisregler som gör det praktiskt taget omöjligt eller orimligt svårt att erhålla återbetalning av avgifter som har uppburits i strid med gemenskapsrätten oförenliga med denna. Så är särskilt fallet med presumtioner eller bevisregler som syftar till att på den avgiftspliktige lägga bördan att bevisa att de avgifter som felaktigt inbetalats inte övervältrats på andra personer, eller med särskilda begränsningar beträffande formerna för de bevis som får läggas fram, såsom uteslutande av alla bevismedel utom skriftligt bevis. När det fastslagits att avgiftsuppbörden är oförenlig med gemenskapsrätten, skall domstolen ha frihet att avgöra om avgiftsbördan helt eller delvis har övervältrats på andra personer.

15 I en marknadsekonomi baserad på fri konkurrens omfattar frågan huruvida och i vilken utsträckning en fiskal pålaga som ålagts en importör faktiskt har kunnat övervältras på senare omsättningsled, ett osäkerhetsmoment som inte systematiskt får läggas den person till last som i strid med gemenskapsrätten har förpliktats att betala en avgift.

16 Den nationella domstolen har vidare frågat EG-domstolen huruvida restriktiva bestämmelser om återbetalning av avgifter som uppburits i strid med gemenskapsrätten är förenliga med EEG-fördragets principer, när bestämmelserna inte tillämpas på samma sätt i fråga om alla andra nationella skatter eller avgifter. Den nationella domstolen har i detta hänseende erinrat om de domar i vilka EG-domstolen - efter att ha fastslagit att problemet med invändningar mot rättsstridigt krävda avgifter eller återbetalning av felaktigt inbetalda avgifter har lösts på olika sätt i medlemsstaterna och till och med inom en och samma medlemsstat, beroende på vad det gäller för skatter och avgifter (se särskilt domen av den 27.3. 1980, Denkavit italiana) -har understrukit att de enskilda som gör gällande rättigheter på grund av bestämmelserna i gemenskapsrätten inte får behandlas mindre förmånligt än de personer som reser liknande krav på grundval av den nationella rätten.

17 I detta sammanhang skall det klargöras att det krav på förbud mot diskriminering som uttalats av EG-domstolen inte får förstås så, att det rättfärdigar lagstiftningsåtgärder som syftar till att praktiskt taget omöjliggöra all återbetalning av avgifter som uppburits i strid med gemenskapsrätten, under förutsättning att denna behandling utsträcks till avgiftspliktiga personer som har liknande krav på grund av att den nationella skatterätten åsidosatts. Det förhållandet att bevisregler som befunnits vara oförenliga med reglerna i gemenskapsrätten genom lag utsträcks till att gälla en betydande del av eller till och med samtliga nationella skatter och avgifter kan alltså inte utgöra ett skäl för att vägra återbetalning av avgifter som uppburits i strid med gemenskapsrätten.

18 Svaret på den första frågan blir alltså att en medlemsstat inte kan göra återbetalningen av nationella avgifter, som uppburits i strid med föreskrifterna i gemenskapsrätten, beroende av bevis för att dessa avgifter inte har övervältrats på andra personer, om återbetalningen är underkastad bevisregler som gör det praktiskt taget omöjligt att utöva denna rättighet; detta gäller även för det fall att återbetalningen av andra skatter eller avgifter som uppburits i strid med den nationella rätten är underkastad samma restriktiva villkor.

Den andra frågan

19 Den andra frågan avser huruvida en lösning på de problem som lagts fram i den första frågan kan härledas ur rådets förordning nr 1430/79 av den 2 juli 1979 om återbetalning eller eftergift av import- eller exporttullar (EGT L 175, s. 1).

20 Domstolen vill rikta den nationella domstolens uppmärksamhet på att denna förordning, som reglerar återbetalning eller eftergift av felaktigt uppburna import- eller exporttullar, enligt artikel 1.2 endast skall tillämpas på tullar, avgifter och andra pålagor som införts genom olika gemenskapsbestämmelser och som uppbärs av medlemsstaterna för gemenskapens räkning.

Som sådan är denna förordning inte tillämplig på nationella skatter och avgifter som eventuellt uppbärs i strid med gemenskapsrätten.

21 Syftet med denna förordning är visserligen att säkerställa återbetalning av gemenskapsavgifter som uppburits felaktigt och förordningen föreskriver i det syftet ett noga angivet förfarande. Faktum kvarstår dock att förordningen inte är tillämplig på återbetalning av nationella avgifter.

Beslut om rättegångskostnader

22 De kostnader som har förorsakats Italiens regering och Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

Domslut

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

-angående de frågor som genom beslut av den 23 juli 1982 förts vidare av Presidente istruttore vid Tribunale di Trento - följande dom:

En medlemsstat kan inte göra återbetalningen av nationella avgifter, som uppburits i strid med föreskrifterna i gemenskapsrätten, beroende av bevis för att dessa avgifter inte har övervältrats på andra personer, om återbetalningen är underkastad bevisregler som gör det praktiskt taget omöjligt att utöva denna rättighet; detta gäller även för det fall att återbetalningen av andra skatter eller avgifter som uppburits i strid med den nationella rätten är underkastad samma restriktiva villkor.